

Harmadik részlet: HOMÁLYOS TANÚVALLOMÁSOK*

A valentai püspök csendes elragadtatással nevetett a fehér asztalnál, amikor Blaise Meredith kissé szégyenkezve bevallotta, hogy miközben a Giacomo Nerohe boldoggáavatási ügyében lefolytatott első vizsgálat iratait tanulmányozta, elaludt a kerti olajfák árnyában.

— Nagyszerű! Nagyszerű! Falusi embert faragunk önből is. Almodott-e valami jót?

— Nem álmodtam — felelte Meredith kedélyesen. — És ez épp olyan nagy áldás volt számomra, mint az alvás. Így azonban, sajnos, nem is dolgoztam valami sokat. Csupán néhány tanúvallomást futottam át, közvetlenül az ebéd előtt, de máris tartok attól, hogy kevéssé kielégítőnek fogom találni ezeket.

— Hogy-hogy?

— Ezt nehéz lenne meghatározni. Formailag szabályszerűek. És szemmelláthatóan gondos keresztkérdésekből szűrték le mindegyiket. De — hogy is fejezzem ki magamat? — sem Giacomo Neroneről, sem magukról a tanúkról nem adnak tiszta képet. Nekünk pedig, tekintve célunkat, maguk a tanúk is fontosak. Ahogyan majd előbbrejutok, a kép is természetesen alakulhat; most azonban még semmi sem világos előttem ebben a vizsgálatban.

A püspök helyeslően bólintott:

— Nekem is ez volt az egyéni benyomásom. Egyik oka annak, hogy kétségeim támadtak az ügyben. A tanúvallomások mind egybehangzóak. Semmi ellentmondás vagy vitát kiváltó eltérés bennük. Pedig a szentek általában olyan emberek, akik körül sok vita adódik.

— De vannak titokban tartott mozzanatok is — jegyezte meg csendesen Meredith.

— Úgy van. — A püspök ivott kicsit a borából és közben elgondolkozott. — Mintha a lakosság egyrésze meg lenne győződve, hogy ez az ember szent volt, és ezt mindenáron bizonyítani akarná...

— És a másik rész?

— ... az pedig eltökélte, hogy nem szól semmit — sem ellene, sem mellette.

— Véleményem szerint korai volna még ítéletet formálnunk — mondta óvatosan Meredith. — Még nem olvastam át eléggé, sem nem tanulmányoztam eléggé az iratokat. De azoknak a tanúvallomásoknak hangszerelése, amelyeket ezideig olvastam, igen fellengzős és kirívóan valószínűtlen, mintha csak valami új nyelvet beszélnének a tanúskodók.

— Ezt is cselekszik! — felelte rá a püspök élénk helyesléssel. — Elég különös, barátom, de ön biztos kézzel tapintott rá a problémára, ami engem is régóta foglalkoztat: mennyire nehéz megteremteni a kívánatos kapcsolatot a papság és a laikusok között. Ez a nehézség inkább növekvőben van, semhogy csökkenne, s még a gyóntatószék megnyugtató bensőségét is akadályozza. A dolog mélyén, azt hiszem, az van, hogy az egyház teokrácia, amelyet egy papi kaszt kormányoz, s a kasztnak ön is, én is tagjai vagyunk. Külön nyelvet használunk — hieratikusat. ha

* Az első két részletet 1965. szeptemberi, illetve novemberi számunkban közzeltük.

úgy tetszik —, formális, stilizált nyelvet, amely csodálatosan alkalmas a jogi és teológiai meghatározásokra. Tetejébe megvan a saját retorikánk is, amely ugyanúgy, mint a politikusoké, sok szóval keveset mond. Pedig mi nem vagyunk politikusok. Mi prédikátorok vagyunk; olyan igazság hirdetői, amelyről azt állítjuk, hogy nélkülözhetetlen az ember üdvösségéhez. Ámde hogyan prédikálunk? Vízfolyásként beszélünk a hitről és a reményről, mintha valami fétisimádó bájolását szavalnók. Mi a hit? Az, hogy vakon vetjük magunkat Isten kezébe. Cselekedet, amelyre az akarat ösztönöz, s ami az egyetlen válaszuk a kezdet és a vég szörnyű misztériumára. Mi a remény? A gyermek bizalma abban a kézben, amely kivezeti a sötétség borzalmi közül. Úgy beszélünk a szerelemről és a hűségről, mintha két csésze tea között lejátszódó történetkéek lennének — nem pedig az ágyban összefonódó testek és lángoló szavak, amilyenek a homályban hangzanak el, és lelkek, akiket gyötör a magányosság és akik a csók pillanatnyi közössége felé sodródnak. Könnyűrületességről és részvétről prédikálunk, de ritkán magyarázzuk meg, mit jelentenek — kezeket, amelyek beszennyezik magukat a betegszobák piszkával, amikor a vérbaj ütötte sebeket tisztítják meg a gennyől. Minden vasárnap beszélünk a néphez, de szavaink nem érhetik el az embereket, mert elfeledtük az anyanyelvünket. Nem mindig volt ez így. Sienai szent Bernát prédikációit ma már talán ki sem mernék nyomtatni, de ezek megtalálták az utat a szívhez, mert a bennük rejlő igazság metsző volt, miként a kard, és sebzett, ahogyan az... — A püspök elhallgatott és el is mosolyodott, mintha rosszallná a saját hevességét. Majd egy pillanatra rányájasan mondta: — Ez a baj a mi tanúinkkal is, Monsignore. Azért nem értjük meg őket, mert úgy beszélnek velünk, ahogyan mi beszélünk velük. Ez pedig egyik oldal felé sem old meg semmit.

— Akkor hát mit kell tennem, különösen nekem, hogy közelükbe férközzem? — kérdezte Meredith vigasztalan alázattal.

— Beszéljen az anyanyelvükön — felelte Aurelio, Valenta püspöke. — Ön is hozzájuk hasonlóan, *inter faeces et urinam*, született, s meg lesznek lepve, ha látják, hogy ön ezt nem felejtette el. S talán még annyira is meglepődnek, hogy elmondják önnek az igazat.

*

Később, ugyanennek a délutánnak folyamán, míg a nap sugarai a lezárt zsalugáterek külsejét ostromolták és a bölcs déli nép nyugovóra várta a hőség elmúlását, Blaise Meredith ágyán elnyúlva elmélkedett a püspök szavain. Hogy igaz szavak voltak ezek, maga is tudta. Ám erősen ránehezedett az a beállítottság, amely az elmúlt években sajátja lett, a tapintatos szépitgetés, a papi álszemérmesség. Előtte mintha még a nyelvnek is szégyélnie kellene a test említését, amely őt kihordta, és a fenséges aktus, amely életet adott neki.

Holtott Krisztus maga is ugyanazt a nyelvet beszélte, mint környezete. A nép nyelvén idézett fel népi jelképes alakokat: a vajudó és sikoltozó asszonyt, a kövér eunuchokat, amint az árucarnokokon át riszálják magukat, az asszonyt, akit sorjában több férj sem tudott kielégíteni s ezért odábbállt egy emberrel, aki nem volt a férje. Nem hivatkozott semmiféle társadalmi szabályra, hogy ilyen módon távollathassa magát az emberektől. Azt akarta, úgy jöjjön világra, mint bárki más. Evett a tolvajokkal és ivott a rosszhírű nőekkel, és nem tolt el az őt olajjal megkenő kezeket, amelyek férfiak testét simogatták ezernyi szerelmes éjszakán.

És Giacomo Nerone? Ha szent volt, akkor olyannak kellett lennie, mint Mesterének. És ha nem volt szent, akkor is ember volt, akiről az igazságot a hálószobák és a söntések egyszerű nyelvéen kell szavakba önteni.

Amikor a délután végére járt és a közeledő estének első hűvös szelöje lebbent a szobába, Blaise Meredith mérlegelni kezdte a ráváró feladatot.

Az első probléma, amely felmerült, a taktikára vonatkozott. Bár a felhívásokat közzétették és a két fő vizsgálóbiztost is kinevezték, maga a szentszéki bíróság még nem alakult meg. Minthogy a bírósági kihallgatáson az összes tanúknak eskü alatt kell megtenniük vallomásukat s ezek a vallomások titokban maradnak, a megbízhatatlan és az együttműködéstől húzódozó emberekre pedig kár lenne időt vesztegetni, nyilván az lenne célszerű, ha már megelőzően próbát tenne velük, kötetlen beszélgetésben és eskü-kötelezettség nélkül, úgy ahogyan egy világi ügyvéd próbálja ki tanúit, mielőtt tárgyalásra idéztetné őket.

Két püspöki megbízott, Battista és Salterello, egyszer már többeket kihallgatott, s jelentéseik itt vannak Meredith kezében. Mindketten azonban idevaló papok és ha más nem is, de az már pártatlanságuk ellen szól, hogy nyilvánvalóan a boldog-jelölt oldalán vannak. Az ő helyzete egészen más. Ő itt idegen, a Vatikán hivatalos vizsgálóbiztosa. Ő reá már feladatának természetéből kifolyóan is gyanakodnak, mihelyt pedig anyagi érdekek is közrejátszanak — amint hogy itt kétségtelenül ez az eset —, akkor tevékeny és hatalmas ellenállásra kell számítani.

Akik a szent ügyéért harcolnak, gondoskodnak majd arról, hogy elzárják őt minden olyan értesüléstől, amely vitára adhatna módot. Ha vallomásuk Giacomo Nerone javára szól, nem fogják megváltoztatni azt az „ördög ügyvédje” kedvéért — ámbár zavarba jöhetnének, ha ő, Meredith, okot tudna találni arra, hogy ne fogadja el vallomásukat. Kész örület persze fondorkodásokat kelteni a Mindenható körül, tény azonban, hogy az egyházon belül is található téboly és fondorlat, nemcsak az egyházon kívül. Az egyház férfiakkól és nőkből álló család, s közöttük egyetlen egynek feddhetetlenségére sem nyújt biztosítékot még a Szentlélek sem.

Úgy látszik tehát, legjobb kilátásokkal azokhoz fordulhat, akik megtagadtak minden tanúskodást. Nem lesz könnyű felderíteni, hogy bizonyos személyek miért nem hisznek a szentekben és miért tekintik úgy tiszteletüket, mint valami káros babonát. Lehet azonban, hogy éppen ezek hajlandók lesznek leleplezni mindazt, ami a nép bálványának agyaglábjaira irányítja a figyelmet. Vannak, akik hisznek a szentekben, de semmiféle kapcsolatot sem kívánnak velük. Kissé feszélyezőnek érzik a társaságukat, mert erényeikben állandó szemrehányást látnak. Nincs konokabb ember annál a katolikusnál, akinek felkavarták a lelkiismeretét. Végül olyanok is akadhatnak, akik azért haboznak majd felfedni a szent dicséretére szolgáló tényeket, mert ezek a tények őket magukat hoznák rossz hírbe.

A következő probléma most már az lenne, hogy hol találhatók meg ezek az emberek. Battista és Salterello beszámolói szerint az összes pozitív tájékoztatások a jólétnek örvendő Gamello Maggiore községből származnak, azok pedig, akik megtagadták a vallomást, mind a völgy másik oldalán fekvő inséges falunak lakói. A különbség sokkal szembetűnőbb annál, semhogy el lehessen siklani fölötte, és túl mesterkélt ahhoz, hogy

kételkedés nélkül tudomásul lehessen venni. Meredith elhatározta, hogy legközelebbi közös étkezésüknél megvitatja a dolgot a püspökkel.

*

Öccsellenciája óvatosabban tért rá a kérdésre, mint egyébként szokta.

— Elöttem is ez volt az ügy egyik különössége, amely leginkább zavarba ejtett. Engedje meg, hogy fölvázoljam a helyzetet. Ime két község, nevüknél és természetnél fogva is ikrek, egyazon hegygerincen. Mik voltak ezek a háború előtt? Tipikus calabriai tanyák, sivár kis helységek, lakosai olyan földek bérlői, amelyeknek tulajdonosai tőlük távol éltek. Külső jellegüket és életszínvonalukat illetően semmi látható különbség a két község között, kivéve azt, hogy Gemello Minorénak volt egy földesúr *padronája* is, aki ott tartotta székhelyét: De Sanctis grófnő... — A püspök, mintegy zárójelben, irónikusan jegyezte meg: — Érdekes asszony a grófnő. Kíváncsi leszek majd, mit gondol róla. Mert vendége lesz, ha Gemello Minoréba látogat. Bizonyos azonban, hogy a grófnő jelenléte, akárcsak ma, akkoriban sem hatott ki a helybeli lakosság életföltételeire... Azután jött a háború. A fiatalokat katonának vitték, és a föld megmunkálása az öregekre és az asszonyokra hárult. Hozzá kell tennem, hogy, mint látni fogja, sovány föld ez nagyon és az évek múlásával mind soványabb lesz. A termés után adót kellett fizetni s amikor a tulajdonosok is megkapták a maguk részét, a parasztoknak már csak annyi maradt, hogy éppen tengődhettek, s gyakran valósággal éheztek itt a hegyek között. Akkor... — A püspök erőteljes mozdulatot tett kezével. — Ennek a helyzetnek kellős közepén felbukkant egy ember, egy idegen, aki Giacomo Nerone-nak nevezte magát. Mit tudunk róla?

— Meglehetősen keveset — felelte Meredith. — Paraszti rongyokba öltözve érkezik, nem tudni, honnan. Sebesült és maláriában szenved. Azt állítja, hogy a délen küzdő csapatoktól szökött el. A helybeliek hitelt adnak szavának és befogadják. Fiaik vannak a messziben s előttük semmiképpen sem rokonszenves egy olyan ügy, amelyet elveszítettnek tudnak. Egy Nina Sanduzzi nevű fiatal özvegyasszony ad a férfinak szállást és ápolja őt. Viszonyuk van, amely később megszakad... amikor az asszony teherbe esik.

— És aztán? — unszolta maliciózusan a püspök.

Blaise Meredith zavartan vont vállat.

— E pillanatban még nem értem a továbbiakat. A beszámoló nem világos. A tanúk bizonytalanok. Megértésről, Istenhez fordulásról beszélnek. Nerone elhagyja Nina Sanduzzi házat és a völgy legelhagyottabb zugában kis kunyhót épít magának. Kertet ültet melléje. Órákat tölt egyedülletben és szemlélődésben, minden vasárnap elmegy a templomba és a szentségekhez járul. És úgy látszik, ugyanabban a pillanatban — jól jegyezzük meg, ugyanabban a pillanatban — kezébe veszi a két község irányítását.

— Hogyan és mifelé irányítja őket? Fogas kérdéseket teszek fel most, Meredith, mert tudni szeretném, mit értett meg ebből a történetből ön, aki újonnan érkezett ide. Én töviről-hegyire ismerem ezt, de folyvást nyugtalanít.

— A tanúvallomások szerint, amelyeket olvastam — felelte szavait fontolgatva Meredith —, házról-házra kezdett járni ekkor és felajánlotta segítségét mindazoknak, akiknek szükségük lehetett arra — egy aggastyánnak, akinek pusztulóban volt a földje, egy gyöngé és ma-

gányos nagyanyónak, egy beteg kisbérőnek, akinek nem volt senkije, hogy megkapálja a paradicsomtábláját. A fizetni tudóktól természetben kért valami munkabért, kecsketejet, olajbogyót, bort, sajtot, mindezt azonban odaadta azoknak, akik hiányt szenvedtek benne. Később, a tél beköszöntével, azon volt, hogy közösségben végezzék a munkát és közösen tekintsek az élestarti készleteket. Nagy szigorral, néha erőszakosan vitte gyakorlatba elgondolásait.

— Kevésbé szent eljárás, nemde? — sugallta finom mosollyal a püspök.

— Ez az én érzésem — jelentette ki Meredith.

De maga Krisztus korbácsolta meg a pénzváltókat és kergette ki őket a templomból, vagy nem? És ha majd megismeri a mi calabriai parasztjainkat, rá fog jönni, hogy a legkeményebb a fejük és legszűkebb a markuk egész Olaszországban.

Meredith kénytelen volt elnevetni magát a püspök cselvetésén. Mosolyogva engedett:

— Írjuk tehát ezt is Giacomo Nerone javára. Ami ezután jön, az is előnyére válik. Ápolja a betegeket, és úgy látszik, valami kezdetleges egészségügyi szolgálatot is létesít egy Aldo Meyer nevű orvosnak, egy politikai menekültnek segítségével. Meyer azonban — s ez érdekes — megtagadta, hogy bármiféle tanúvallomást tegyen az ügyben.

A dolognak ez a része régóta foglalkoztat engem — mondta a püspök. — Annál különösebbnek találom, mert Aldo Meyer maga is megkísérelte, egyszer a háború előtt, egyszer utána, hogy saját érdekükben szervezetbe tömörítse ezeket az embereket, de mindkét alkalommal kudarcot vallott. A doktor humanizmusa egészen rendkívüli, de hátrányára szolgál, hogy zsidó ember egy szinkatolikus környezetben — s talán más dolgok is. Önnek meg kellene próbálnia, hogy szólásra bírja. Meglepetések érhetnek... Folytassa, kérem.

— Utána nagyobb vallási tevékenység jeleit észleljük. Nerone együtt imádkozik a betegekkel, vigasztalja és erősíti a haldoklókat. Hosszú utakat tesz hóban-fagyban, hogy papot hozhasson nekik az utolsó szentségekkel. És amikor nincsen pap, ő maga virraszt a haldoklók mellett. Itt valami érdekes dologra lettem figyelmes...

Meredith habozva állt meg egy pillanatra.

— Két tanú mondja: „Amikor Anselmo atya nem akart jönni...” Ön szerint mit jelent ez?

— Hogy mit, azt el tudom képzelni — felelte nyugodtan a püspök.

— Sok botrány kavargott e pap körül. Már többször is gondoltam arra, hogy elhelyezem, de azután mindaddig elálltam tőle.

— Ön híres a vasszigoráról. Több papot elmozdított. Miért nem ezt is?

— Öreg ember — felelte gyengéden a püspök. — Öreg, és azt hiszem, nagyon közel van a kétségbeeséshez. Nem akarom teljességgel betaszítani.

— Sajnálom, hogy szóba hoztam — mentegetőzött nyomban Meredith.

— Nem tesz semmit. Barátok vagyunk. Joga van rá, hogy kérdéseket tegyen fel nekem. Én azonban püspök vagyok és nem bürokrata. A pásztorbotot hordom és az eltévedt bárányok is az enyémeik. Folytassa. Fejtsen ki még egy szakaszt a Giacomo Neronéra vonatkozó jelentésből.

Meredith végigszántott megritkult haján az egyik kezével. Kezdeti belefáradni. Erőfeszítésébe került, hogy rendben tartsa a gondolatait.

— 1944 márciusában ideértek a németek, előbb egy kis különítmény, aztán egy jelentősebb, hogy helyőrségül szolgáljanak azoknak a német erőknek, amelyek a nyolcadik brit hadsereg ellen harcoltak. Az angolok akkor már átkeltek a Messinai-szoroson és Calabria felé közdötték fel magukat. Giacomo Nerone az az ember, aki egyezkedni kezd, még pedig sikerrel, a németekkel. A parasztok valami kevéske friss élelmiszert adnak orvosságok és téliruhák ellenében. A helyőrség parancsnoka felelősséget vállal csapatainak fegyelméért és védelmet ígér az aszszonyok számára, akiknek férje és testvérei távol vannak. A megállapodást kellőképpen betartják és Nerone olyan közvetítőnek bizonyul, aki érvényt tud szerezni szavának. Ezt a németekkel felvett kapcsolatot hozták fel később a partizánok a kivégzés okának. Amikor a szövetségesek kikényszerítik az áttörést és megkezdik előnyomulásukat Nápoly felé, megkerülik a falvakat, ahol a partizánok feladata lesz, hogy tárgyaljanak a szétszóródott, visszavonulóban lévő németekkel.

A püspök, kezét felemelve, félbeszakította Meredithet.

— Álljunk meg egy pillanatra. Mit lát az eddigiekből?

— Ignosus! — felelte csendesen Meredith. — Ismeretlen. Egy sehová sem tartozó ember. Egy elveszett ember, aki hirtelen jámborrá válik. Megvan benne az áldozatosság hajlama, a könyörület érzése, tud parancsolni és talán szereti is, ha parancsolhat. Dehát végül is kicsoda? Honnan jön és miért teszi, amit tesz?

— Nem lát benne szentet?

Meredith fejét rázta.

— Még nem. Jámborságot talán, de nem szentséget. Még nem tanulmányoztam át állítólagos csodáit; mellőzöm is ezeket. De volna egy megjegyzésem. A szentségnek van egy állandó összetevője és ez a nagy önuralom, a mértéktartás. Mindezideig nem látom a mértéktartást; minden csupa titok és rejtelem.

— Talán nincs is titokzatosság — csak tudatlanság és értetlenség. Vallja be barátom, mit tud ön az itteni életkörülményekről, itt a Délen és azokban az időkben?

— Jóformán semmit — ismerte el nyíltan Meredith. — A háború egész tartama alatt a Vatikán városba voltam bezárva. Csak azt tudtam, amit hallottam, vagy olvastam — és Isten a megmondhatója, mindez eléggé torz volt.

— Akkor hát hadd mondhassam el én.

A püspök felkelt és az ablakhoz lépett, hogy letekintszen a kertre, ahol a szél lomhán mozgatta a cserjék tömött sűrűjét s minden csupa mély árnyékba merült, mert a hold még nem emelkedett a dombok fölé. S amikor beszélt, hangjából kiéreződött valami régi szomorúság.

— Olasz vagyok és jobban megértem ezt a történetet, mint sokan mások, bár még ma sem értem azokat az embereket, akik szerepeltek benne. Először is számot kell vetnie azzal, hogy a legyőzött népek senkiben és semmiben sem bíznak. Vezetőik csődöt mondtak irántuk tartozó köteleseik teljesítésében. Fiaik vesztett ügyért haltak meg. Nem hisznek hát senkiben — még önmagukban sem. És amikor hódítóink a demokrácia és a szabadság jelszavával vonultak be hozzánk, nekik sem hittünk. Csak a kenyeret néztük, amelyet kezükben tartottak: számígtattuk az árat, amit kérni fognak tőlünk. A kiéhezett ember még a kenyérben sem hisz, amíg biztonság okáért fel nem falta azt, meggyötörve vele tápláléktól elszokott gyomrát. Így volt ez nálunk, itt a Délen. Ve-

zető nélkül maradt, megvert és kiéhezett emberek. S ami ennél is rosszabb: senki sem gondolt reájuk és ők is tudták, hogy elfelejtették őket.

— De Nerone nem feledte el őket — szólt közbe Meredith. — Ő mindig velük volt. És mindig vezető volt.

— Nem, ennek is vége lett. Új hatalmak telepedtek meg a földeken. Emberek vadonatúj revolverekkel és tömött töltényekkel, zsebükben a hódítók rendelkezésével, amely megbízta őket a hegyek tisztogatásával és a rend fenntartásával mindaddig, amíg új kormány alakul. A nevük és az arcuk ismerős volt: Michele, Gabriele, Luigi, Beppi. Volt fölös kenyertük, húskonzervjük, csokoládéjuk, és volt politikai vagy személyes leszámolnivalójuk is. Sokan voltak és erősek voltak, mert az önök Churchillje jelentette ki, hogy bárkit szövetségesnek tekint, aki segít neki Olaszországban rendet teremteni s ezzel megkönnyíti számára a partraszállást Franciaországban. Mit tehetett volna Giacomo Nerone — mit tehetett volna az ön sehová sem tartozó Ignotusa?

— Próbált valamit tenni? Ez érdekel engem. Miért ragaszkodtak egyesek hozzá olyan görcsösen, mint egy szenthez, s miért hagyták cserben a többiek? És főként, miért voltak ellene a partizánok?

— Ez benne van az iratokban — felelte a püspök. — Kollaboránsnak tekintették. Azzal vádolták, hogy a saját hasznára üzérkedett a németekkel.

Meredith erélyesen utasította el a feltételezést.

— Ez nem elegendő! Ez nem magyarázza meg elégségesen a gyűlöletet, az erőszakot és a nézetek megosztását, sem azt, hogy miért virágzott fel az egyik község és miért jut mind nagyobb nyomorba a másik. És ez nem elég nekünk sem. A nép vértanúságot emleget — hogy Nerone a hit védelmében és az erkölcsi törvényekért halt meg. Mindaz azonban, amire ön rámutatott, politikai ítélkezésre vall; lehet, hogy igazságtalan és kegyetlen volt, de sem több, sem kevesebb ennél. Minket pedig nem a politika érdekel, hanem az ételszentség, egy ember közvetlen kapcsolata Istennel, aki teremtette.

— Talán nem is volt más, mint ez — egy becsületes ember, akit áldozatul követelt a politika.

— S ez az, amit Excellenciád hisz?

— Fontos az, hogy én mit hiszek, Monsignore?

A finom patricius-arc Meredith felé fordult. A keskeny ajkak irónikusan mosolyogtak.

Azután hirtelen, mintha jeges vizet loccsantottak volna az arcába, úgy csapott le Meredithre az igazság. Ennek az embernek is megvan a keresztje, amelyet hordania kell. Hiába püspök, nem menti meg attól, hogy kétségek kínozzák, félelmek üldözzék, a kísértés végső határáig. Különös együttérzés rendítette meg Meredith kiszikkadt szívét. Csendesen felelte:

— Hogy fontos-e? Úgy gondolom, nagyon fontos.

— Miért, Monsignore? — Az okos, mélytűző szempár szinte kihívó volt.

— Mert ön éppenúgy fél Isten ujjától, ahogyan én.

Possonyi László fordítása

A mi Atyánknak, aki a mennyekben van, kétségtelenül fő kívánsága az, hogy a minket fenyegető rossz ellen harcoljunk, azt a minimumra csökkentésük (még a legegyszerűbb fizikai rosszat is), másképpen lehetetlen volna őt felfogni, mégkevésbé szeretni.

Teilhard de Chardin